

TOUKOKUU

Vappu (1.5)

- Työväenjuhla ja kevääntulon juhla, jolloin myös paimenten työ alkoi.

Äitienpäivä (toukokuun toinen sunnuntai)

Perheen viikko (viikko äitienpäivästä eteenpäin)

Helatorstai (40 päivä pääsiäisestä, 30.4-3.6)

Kanttaiviikko (5. sunnuntai pääsiäisestä)
- Vietetään oraiden siunaamiseksi ja hyvän sadon saamiseksi.

Flooran päivä (13.5)

Lemmikkieläinviikko (vk 20)

Hevosen viikko (13-21.5, parin kolmen vuoden välein)
Tavoitteena on tutustuttaa hevosia ja ihmisiä toisiinsa.

Valtakunnalliset puutarhapäivät (~ 26.5)

Reilunkaupun päivä (20.5)

- Tuotteet ostetaan mahdollisimman suoraan tuottajilta.

Luonnossa tapahtuu toukokuussa

- Toukokuu on kevään viimeinen kuukausi ja viimeisetkin jäät lähtevät Etelä-Suomen järvistä.
- Puiden lehdet puhkeavat ja kasvillisuus monipuolistuu. Tuomi ja mustikka kukkivat Etelä-Suomessa.
- Useimmat nisäkkäät saavat poikasensa. Muun muassa hirvieläimet saavat vasansa.
- Toukokuussa muuttolintujen pääjoukot saapuvat Suomeen.
- Sitruunaperhonen ja nokkosperhonen ovat tuttu näky.

Puutarhassa ja kasvimaalla tapahtuu toukokuussa

- Toukokuussa ajankohtaista on kasvimaan muokkaaminen, lannoittaminen ja kalkitseminen kylvökuntoon. Ensimmäiset kylvökset avomaalle voidaan tehdä jo toukokuun puolenvälin paikkeilla.
- Varhaisperuna voidaan istuttaa avomaalle, mutta kasvun alkuvaiheessa kylvökset on hyvä suojata esimerkiksi harsolla.
- Esikasvatettujen taimien karaiseminen ja kylmän kestävien lajien istuttaminen kasvimaalle.
- Kasvihuone voidaan ottaa aktiiviseen käyttöön.

Maatilalla tapahtuu toukokuussa

- Toukokuu on maatilalla kiireistä aikaa: pellot muokataan, lannoitetaan ja viljat kylvetään.
- Maatilan eläimistä suurin osa päästetään kesäksi laitumille.
- Toukokuuhun ajoitetaan monen hevosen varsominen.

Kerää luonnosta askartelu materiaalia talteen yhdessä iäkkäiden kanssa

- Luonnonmateriaalien kerääminen ”talteen” ja niiden käsittely säilyttämistä ja jatkokäyttöä varten on mukavaa yhteistä puuhaa ja onnistuu toimintakyvyn rajoitteista huolimatta. Jos osallistujien toimintakyky ei riitä lähtemään luontoon asti, voi luonnonmateriaaleja tuoda asukastiloihin ja loppu käsitellä ne siellä yhdessä iäkkäiden kanssa.

Materiaali	Käsittely
<p>Havut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havut ovat monipuolinen raaka-aine ja se kuuluu talvenkoristeisiin. Siitä voidaan askarella mm. havupalloja, kransseja ja köynnöksiä. Lisäksi sillä voidaan koristella muun muassa jouluisia kukkaistutuksia. - Havuissa on paljon valinnan varaa: kuusen, männyt, katajan jne. havut. - Havujen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa. 	<p>Havut ovat ikivihreitä ympäri vuoden, mutta ajankohtaisia ne ovat tavallisesti talvella pihan koristeina. Viileissä tiloissa havut voivat säilyä jopa talven yli, mutta lämpimissä sisätiloissa ne karistavat havunsa melko nopeasti.</p>
<p>Koivunoksat vihtoihin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koivunoksien keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa. 	<p>Rauduskoivu on vihtamateriaalina kestävämpi mutta hieskoivun oksia pidetään notkeampina. Siitä syystä ne sopivat paremmin varsinkin vihdan pannan sitomiseen.</p>
<p>Kävyt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Käpyjä voi käyttää muun muassa joulukoristeiden askarteluun ja jouluasetelmissa. - Maahan pudonneita käpyjä voi kerätä omaan käyttöön, mutta elävissä puissa olevien käpyjen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa. 	<p>Kerätyt kävyt levitetään ilmavalle alustalle, esimerkiksi ritilän päälle. Ritilä laitetaan kuivaan, ilmavaan ja mieluiten lämpimään paikkaan, jossa kävyt aukeavat kauniisti.</p>
<p>Luonnonkukat kuivumaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - mahdollistaa kuivakukka-asetelmien ja muun askartelun myöhemmin. - myös viljat soveltuvat kuivatukseen ja niitä hyödyntää myös lintujen talviruokinnassa. 	<p>Viljeltyjä ja luonnonkasveja voi kuivata. Helpoin tapa kuivaukseen on ilmakeivatus, jossa kerätyistä kasveista tehdään pieniä kimppuja ja nostetaan ne löyhästi roikkumaan ylösalaisin kuivaan, ei liian lämpöiseen ja auringolta suojaisaan paikkaan. Toinen tapa kuivata on pitää kukkia vedettömässä maljakossa pystyasennossa ja samanlaisissa olosuhteissa kuin ilmakeivatuksessakin. Kunnolla kuivatut kasvit voivat säilyä kauniina vuosikausia.</p>

Esikasvatus (krassit)

Kevätkylvöt voi aloittaa jo hyvissä ajoin. Jotkut hyötykasvit ja kukat vaativat esikasvatuksen, jotta ne ehtivät kukkia ja tuottaa satoa kasvuoloissamme. Esikasvatus on mielenkiintoista seurattavaa ja kertoo lähestyvistä kesästä. Toukokuussa voi kylvää esikasvamaan muun muassa koristekrassit ja ruusupavun.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
	■										
		■									

■ Milloin mahdollista? ■ Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Sorminäppäryys, tarkkaavaisuus

Toiminnan kesto:

½-1 h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Puhtaita astioita, joiden pohjassa on reikiä liiallisen veden poistumista varten (esim. maitopurkit)
- Kylvettäviä siemeniä
- Kylvö- tai taimimultaa
- Tuorekelmua tai muovipusseja, nimilappuja, sumutinpullo

Työohje:

1. Täytä istutusastiat mullalla. Kostuta multaa vedellä.
2. Istuta siemenet noin 1 cm:n syvyyteen ja noin 5 cm:n päähän toisistaan. Kirjoita kylvöksiin nimilaput, jotta tiedät mitä olet kylvänyt.
3. Kostuta kylvös sumutinpullolla.
4. Peitä kylvökset kevyesti muovilla ja nosta itämään lämpimään (20-24C) paikkaan.
5. Kastele kylvöksiä säännöllisesti ja pidä ne tasaisen kosteana. Kun ne ovat itäneet, poista muovi ja siirrä ne valoisaan ja vedottomaan paikkaan kasvamaan.
6. Siirrä taimet (kouluta) isompiin ruukkuihin kun niihin on kehittynyt ensimmäinen varsinainen lehtipari.

Ohjaajalle:

- Sopusuhtaisten taimien aikaansaamiseksi kylvöksiä tulee käännellä usein, sillä ne hakeutuvat kohti valoa.
- Tarkista kunkin kasvin tarkat kylvöohjeet siemenpussin kyljestä.
- Kylvökalenteri: <http://www.kotipuutarha.fi/index.php?section=149>

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Pienten siementen käsittelyä helpottamaan on olemassa nk. kylvökoneita sekä kooltaan suuremmiksi pilleröityjä siemeniä.
- Toimintaa voi toteuttaa pöydän ääressä.

"Kylvökone"

Taimien koulinta

Koulinnassa esikasvatetut taimet siirretään omiin, isompiin ruukkuihin jatkamaan kasvua ennen karaistamista (totuttamista) ulkoilmaan ja lopullista ulos siirtämistä. Kylökset siis harvennetaan poistamalla heikot yksilöt. Koulinta tapahtuu kun ensimmäinen varsinainen lehtipari on kasvanut. Koulittavat taimet ovat hyvin hentoja, joten niiden käsittelyssä pitää olla hyvin varovainen.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
			—								
			—								

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Sorminäppäryys, hyvä koordinaatiokyky

Toiminnan kesto:

1-2 h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Esikasvatettuja taimia (tomaatti, kurkku, kurpitsat...)
- Isompia ruukkuja
- Taimimultaa
- Lusikka, haarukka tms. taimien irrottamiseen ja uuden kasvukolon tekemiseen

Työohje:

1. Kastele koulittavat taimet hyvin päivää ennen koulintaa.
2. Täytä istutusastiat mullalla. Tee taimia varten multaan koloja esim. sormella.
3. Irrota taimet lusikan tai haarukan avulla kasvualustasta, tartu sormilla kiinni yhdestä lehdestä, älä varresta ja nosta taimi varovasti.
4. Aseta kukin taimi omaan koloonsa hieman aiempaa kasvusyvyvyyttä syvempään ja tiivistä multaa hieman taimen tyvestä. Kastele varovasti.
5. Sijoita taimet valoisaan, mutta paahteettomaan kasvupaikkaan, noin 15-18 asteeseen. Pidä taimet tasaisen kosteina. Noin 3-4 viikon päästä koulinnasta voi taimia alkaa lannoittaa varovasti.

Ohjaajalle:

- Kaikki maaliskuu- ja huhtikuussa esikasvatetut taimet voidaan kouliu samaan aikaan.
- Seuraava vaihe taimilla on niiden ulos siirtäminen hallojen mentyä. Kasveja tulisi totuttaa viileämpään ilmaan (karaistaa) vähitellen ennen lopullista ulosvientiä. Tämä tapahtuu viemällä niitä loppukeväästä ulos päiviksi ja tuomalla öiksi sisään.

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Töitä voidaan jakaa toimintakyvyn mukaan, osa täyttää ruukkuja, osa tekee koloja siirrettäville taimille ja osa siirtää taimia uusiin ruukkuihin.

Irrrota taimet varovasti

Siirrä tilavampaan

Lehmien laitumelle lasku & uunijuusto

Lehmien ulos pääsy on selvä kevään merkki. Riemu on suuri kun lehmät pitkän talven jälkeen pääsevät ensimmäistä kertaa ulos nauttimaan ruohosta, tilasta ja vapaudesta. On vaikea uskoa millaisiin urheiluasuorituksiin lehmän kaltainen eläin pystyy. Tutustuminen lemmiin ja vasikoihin on mielenkiintoinen ja ympärivuoden toteutettavissa oleva aktiviteetti kaiken ikäisille. Aktiviteettiin sopii hyvin liitettäväksi ternimaidosta valmistettu uunijuusto.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
				—							
				—							

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Fyysinen liikuntakyky tilavierailuun

Toiminnan kesto:

½-1 h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Työohje:

- Järjestäkää yhteinen retki, jossa pääsee tutustumaan lehmien elämään ja jopa rapsuttelemaan niitä.
- Maidontuottajat ja meijerit ovat viime vuosina järjestäneet toukokuussa erinäisiä laitumelle laskutapahtumia ympäri Suomea. Tapahtumissa usein esitellään maitotilan arkea, jolloin kuluttajilla on mahdollisuus päästä tutustumaan ruokansa lähteisiin. Lisäksi tapahtumaan kuuluu oleellisena osana erityisesti lehmien laitumelle lasku pitkän ja pimeän talven jälkeen.

Tarvikkeet uunijuustoon (4:lle):

- 1 l ternimaitoa
 - 1 tl suolaa
 - Voita vuoan voiteluun
 - Uunivuoka
 - Kanelia ja sokeria tarjoiluun
1. Voitele uunivuoka voilla.
 2. Sekoita ternimaidon joukkoon suola.
 3. Kaada ternimaito voideltuun uunivuokaan.
 4. Paista 175 asteessa noin ½ tuntia, kunnes maito on hyytynyt ja saanut kauniin värin.
 5. Tarjoile sokerin ja kanelin kera.

Ohjaajalle:

- Mahdollisia, itseään lähellä sijaitsevia vierailukohteita voi etsiä esimerkiksi internetistä.
- Tuotantotiloilla saattaa olla melko vaativatkin hygieniasäädökset, jotka rajoittavat vierailijoiden käyntejä, mutta esimerkiksi myös kotieläinpihoilla on nautaeläimiä.
- Tiloilta voi kysellä kummivasikka –käytännöstä, jolloin voidaan seurata lehmän elämää vasikasta aikuiseksi lypsäväksi lehmäksi.
- <http://on.fb.me/lehmat-laitumelle>

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Lehmäaihetta voi käsitellä ilman vierailuakin. Muistoja herättävät muun muassa kuvat, videot, VERÄJÄ -hyvinvointia luonnosta

Kasvimaalle kylväminen

Avomaalle kylväminen on helppoa ja nopeaa, koska esikasvatus monine vaiheineen jää pois. Suorakylvö sopii useimmille yksivuotisille kasveille ja vihanneksille. Toimintaa voidaan soveltaa toimintakyvyn mukaan esimerkiksi kylvämällä osa kasveista korotettuihin kasvilaatikoihin. Tämä helpottaa myös kesän aikaisia hoitotoimia. Töitä voidaan jakaa: osa voi muokata maata, osa kylvää ja osa vaikka kirjoittaa nimikylttejä.

Muokkaa ja tasoita maa

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
				■							
				■							

■ Milloin mahdollista? ■ Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Kohtalainen sorminäppäryys ja toimintakyky

Toiminnan kesto:

1 h ->

Kustannukset:

€ €€ €€€

Kylvä siemenet

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kasvien ja vihannesten siemeniä
- (Valmiita taimia)
- (Kasvilaatikoita)
- Keppi tms. kylvövakojen tekemiseen
- Nimikylttejä

Työohje:

1. Muokkaa ja tasoita maa kunnolla ennen kylvämistä.
2. Tee maahan kylvövaot tasaisin välimatkoin vetämällä esimerkiksi kepillä.
3. Kastele vaot ennen kylvöä.
4. Kylvä siemenet vakoihin: isot siemenet yksitellen, pienet esim. siemenpussista karistaen mahdollisimman harvaan. Laita vakojen päihin nimikyltit.
5. Peitä vaot ohuella mullalla ja tiivistä maa kevyesti.
6. Kastele maata tarvittaessa.
7. Kun siemenet ovat itäneet ja taimet ovat helposti käsiteltävän kokoisia, niitä harvennetaan.

Ohjaajalle:

- Harvennus tulee tehdä, kun taimissa on muutama lehtipari. Taimivälit vaihtelevat kasvilajeittain ja ne mainitaan usein kasvikuvausissa.
- Viljelylaatikoihin kylväminen tapahtuu samoilla periaatteilla kuin avomaalle kylvökin.

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Pienten siementen käsittelyä helpottamaan on olemassa nk. käsikäyttöisiä kylvökoneita sekä kooltaan suuremmiksi pilleröityjä siemeniä.
- Korotetut kasvilaatikat helpottavat toimintaa.